

КОНСТИТУЦІЙНЕ ТА МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 342.56

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2025.4.3>

Мосійчук Л. М.,

аспірант кафедри конституційного, адміністративного
та міжнародного права

Волинського національного університету імені Лесі Українки

ORCID: 0000-0002-5338-0380

ПРИЗНАЧЕННЯ СУДДІВ ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Анотація. Дана наукова стаття присвячена актуальним проблемам реалізації процедури призначення суддів Президентом України після конституційної реформи 2016 р., зокрема основним аспектам судової практики по позовах щодо визнання протиправною бездіяльності Президента України, яка полягала у невиданні указу про призначення на посаду судді у встановлені законом строки.

Конституція України та Закон України «Про судоустрій і статус суддів» закріплюють виключне повноваження Президента України призначати суддів за поданням ВРП у тридцятиденний строк шляхом видання указу. Порушення Президентом України передбаченого законом тридцятиденного строку видання указу про призначення на посаду судді стало причиною подання позовів про оскарження такої бездіяльності та сприяло формуванню відповідної судової практики, ключові моменти якої відобразились у правових позиціях Великої Палати Верховного Суду.

Аналіз судової практики та правових позицій Великої Палати Верховного Суду після судової реформи 2016 р. показує різні підходи до оцінки несвоєчасного видання указів. Спочатку несвоєчасне видання указу Президентом України про призначення особи на посаду судді не завжди визнавалось протиправною бездіяльністю та бралась до уваги завантаженість глави держави. Згодом зроблено акцент на посиленні захисту прав позивачів, визнавши бездіяльність Президента як триваюче порушення, що може бути оскаржене незалежно від строків. Водночас незмінною лишилась позиція про те, що належним способом захисту порушеного права є вимога визнання протиправною бездіяльності Президента України щодо невидання указу про призначення на посаду судді та зобов'язання Президента України розглянути подання Вищої ради правосуддя. Зазначена динаміка судової практики свідчить про посилення ролі судової влади у забезпеченні верховенства права та балансу між гілками влади.

Ключові слова: суддя, призначення на посаду судді, Президент України, правова позиція, Верховний Суд, Вища рада правосуддя.

Mosiichuk L. M. Appointment of judges by the President of Ukraine: key aspects of domestic judicial practice

Abstract. This scientific article is devoted to the topical issues of the implementation of the procedure for the appointment of judges by the President of Ukraine after the 2016 constitutional reform, in particular, the main aspects of judicial practice in lawsuits regarding the recognition of the inaction of the President of Ukraine as unlawful, which consisted in the failure to issue a decree on the appointment of a judge within the time limits established by law.

The Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine “On the Judicial System and Status of Judges” establish the exclusive power of the President of Ukraine to appoint judges upon the recommendation of the High Council of Justice within thirty days by issuing a decree. The violation by the President of Ukraine of the thirty-day period provided for by law for issuing a decree on the appointment of a judge gave rise to lawsuits challenging such inaction and contributed to the formation of relevant judicial practice, the key points of which are reflected in the legal positions of the Grand Chamber of the Supreme Court.

An analysis of the judicial practice and legal positions of the Grand Chamber of the Supreme Court after the 2016 judicial reform shows different approaches to assessing the untimely issuance of decrees. Initially, the untimely issuance of a decree by the President of Ukraine appointing a person to the position of judge was not

always recognized as unlawful inaction, and the workload of the head of state was taken into account. Further emphasis was placed on strengthening the protection of plaintiffs' rights, recognizing the President's inaction as a continuing violation that can be appealed regardless of the time limits. At the same time, the position remained unchanged that the proper way to protect the violated right is to demand that the inaction of the President of Ukraine regarding the failure to issue a decree on the appointment of a judge be recognized as unlawful and that the President of Ukraine be obliged to consider the submission of the High Council of Justice. This dynamic in judicial practice indicates a strengthening of the role of the judiciary in ensuring the rule of law and balance between the branches of government.

Key words: *judge, appointment to the position of judge, President of Ukraine, legal opinion, Supreme Court, High Council of Justice.*

Актуальність дослідження. Конституційно-правове регулювання формування суддівського корпусу виступає одним з ключових елементів забезпечення верховенства права та забезпечення доступу до правосуддя. Призначення суддів варто розглядати не тільки як процедурний аспект кадрової політики, а як важливий інструмент утвердження незалежності судової влади. Конституційні зміни 2016 року та прийняття Закону України «Про судоустрій та статус суддів» заклали нові засади добору та призначення суддів, визначивши роль Президента України та Вищої ради правосуддя у цьому процесі. Водночас практика застосування цих норм виявила низку проблем, пов'язаних із бездіяльністю суб'єктів владних повноважень, зокрема невиданням указів про призначення суддів у встановлені строки. Це зумовило необхідність формування правових позицій Верховного Суду, які поступово набувають нормативного значення та сприяють єдності судової практики. Таким чином, дослідження порядку призначення суддів та судової практики щодо оскарження бездіяльності Президента України має не лише теоретичне, а й значне практичне значення для забезпечення стабільності правової системи.

Мета дослідження полягає у аналізі конституційно-правового регулювання призначення суддів в Україні, а також дослідження судової практики щодо оскарження бездіяльності Президента України у цьому процесі. Особлива увага приділяється ролі Верховного Суду у формуванні правових позицій, які забезпечують єдність правозастосування та утвердження принципу верховенства права. В хронологічному вимірі акцент зроблено на судову практику після судової реформи 2016 року.

Виклад основного матеріалу. В Україні базове конституційно-правове регулювання порядку призначення на посаду судді визначене ст. 128 ч. 1 і 2 Конституції України [1], в яких вказується, що призначення на посаду судді здійснюється Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя в порядку, встановленому законом, водночас призначення на посаду судді здійснюється за конкурсом, крім випадків, визначених законом. Зазначеним бланкетним конституційно-правовим нормам кореспондує Закон України «Про судоустрій та статус суддів» [2], що визначає організацію судової влади та здійснення правосуддя в Україні, що функціонує на засадах верховенства права відповідно до європейських стандартів і забезпечує право кожного на справедливий суд. Зокрема, Розділ IV «Порядок зайняття посади судді» Закону України «Про судоустрій та статус суддів» регламентує вимоги до кандидата на посаду судді, добір на посаду судді місцевого суду, конкурс та призначення на посаду судді, переведення судді до іншого суду [2].

Зазначене законодавче врегулювання порядку призначення на посаду судді було закріплене в Конституції України у зв'язку з внесенням змін щодо правосуддя у 2016 році [3]. Як вказувалось у пояснювальній записці, метою запропонованих змін є удосконалення конституційних основ правосуддя для практичної реалізації принципу верховенства права і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справи незалежним і безстороннім судом. Засобами досягнення цієї мети є утвердження незалежності судової влади, зокрема, шляхом її деполітизації, посилення відповідальності судової влади перед суспільством, а також запровадження належних конституційних засад кадрового оновлення суддівського кор-

пусу. Крім того, призначення на посаду судді, здійснюване Президентом України за поданням Вищої ради правосуддя, забезпечить виключно церемоніальну роль Глави держави у цьому процесі [4].

В контексті нашого дослідження ключовими є положення ст. 80 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» [2], що стали логічним продовженням ст. 128 ч. 1 Конституції України [1] і були прийняті одночасно з конституційними змінами. Відтак, призначення на посаду судді здійснюється Президентом України на підставі та в межах подання Вищої ради правосуддя, без перевірки додержання встановлених цим Законом вимог до кандидатів на посаду судді та порядку проведення добору чи кваліфікаційного оцінювання кандидатів. Будь-які звернення стосовно кандидата на посаду судді не перешкоджають його призначенню на посаду. Викладені в таких зверненнях факти можуть бути підставою для порушення Президентом України перед компетентними органами питання про проведення в установленому законом порядку перевірки таких фактів (ст. 80 ч. 1 Закону України «Про судоустрій та статус суддів») [2]. Крім того, ст. 80 ч. 2 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» встановлює темпоральні рамки призначення судді, вказуючи, що Президент України видає указ про призначення судді не пізніше 30 днів з дня отримання відповідного подання Вищої ради правосуддя [2].

Таким чином, законодавець на конституційному рівні закріпив виключне конституційне повноваження Президента України призначати на посаду судді, доповнивши його положеннями Закону України «Про судоустрій та статус суддів», в яких визнав, що: підстава та межі призначення судді окреслюється поданням Вищої ради правосуддя; до повноважень Президента України не належать перевірки додержання встановлених законом вимог до кандидатів на посаду судді та порядку проведення добору чи кваліфікаційного оцінювання кандидатів; будь-які звернення стосовно кандидата на посаду судді не є перешкодою його призначенню на посаду; при наявності будь-яких звернень стосовно кандидата Президент України може порушувати перед компе-

тентними органами питання про проведення в установленому законом порядку перевірки таких фактів; видом нормативно-правового акта, що фіксує таке призначення є указ про призначення судді; указ Президента України про призначення судді видається не пізніше 30 днів з дня отримання відповідного подання Вищої ради правосуддя, тобто юридичне значення має дата отримання відповідного подання Президентом України.

Тож з виконанням Вищою радою правосуддя та Президентом України дій, передбачених ст. 80 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», пов'язується набуття особою повноважень судді із здійснення правосуддя (ст. 81 ч. 1 Закону України «Про судоустрій та статус суддів») [2]. Конституційно-правові засоби оновлення складу суддівського співтовариства є визначальним елементом правового статусу суддів та передбачають використання механізмів призначення та виборності. В Україні після внесення змін до законодавства про судоустрій та статус суддів передбачено виключно процедуру призначення на посади суддів [5, с. 338]. Передбачений чинним законодавством порядок призначення судді на посаду – важлива складова правового статусу судді, адже передусім безпосередньому виникненню правосуб'єктності судді [6, с. 164]. Проте, бездіяльність одного з суб'єктів даного процесу, носія владних повноважень, може сповільнювати процес формування суддівського корпусу. Зокрема, прикладом такої бездіяльності, оскаржуваної в судовому порядку, є невидання Президентом України у тридцятиденний термін указу про призначення судді на підставі та в межах подання Вищої ради правосуддя.

Розглядаючи судову практику по оскарженню бездіяльності Президента України щодо невидання у тридцятиденний термін указу про призначення судді, зазначимо, що така практика стала предметом узагальнення Верховного Суду і спонукала до формування ряду правових позицій. Варто підкреслити, що поступове набуття регуляторного значення судовою практикою та позиціями Верховного Суду в Україні зумовлене потребою в уніфікації правозастосування, заповненні правових прогалин та забезпеченні верховен-

ства права. Правові позиції Верховного Суду безпосередньо не лише впливають на процес правозастосування під час розгляду окремих категорій справ, а й слугують орієнтиром для судів нижчих інстанцій. Не заглиблюючись у наукову дискусію щодо природи правових позицій як джерела права, погодимось з думкою науковців про те, що правові позиції Верховного Суду мають нормативне значення, оскільки сприяють єдності судової практики та усувають прогалини у чинному законодавстві. Вони забезпечують прогнозованість судових рішень та сприяють стабільності правової системи. Судова практика відіграє ключову роль у тлумаченні правових норм, особливо у випадках, коли закон містить оціночні поняття або неоднозначні положення. Отже, Верховний Суд виступає не лише гарантом правової визначеності, а й активним учасником правотворчого процесу [7, с. 459].

Відтак, в даній категорії позовів деякі позивачі вимагали визнати протиправною бездіяльність Президента України, яка полягає у невидачі указу про призначення на посаду судді та зобов'язати Президента України видати указ про призначення на посаду судді [8; 9; 10 та ін.]. Інші позивачі – вимагали визнати протиправною бездіяльність Президента України щодо невидання указу про призначення на посаду судді та зобов'язати Президента України розглянути подання Вищої ради правосуддя [11; 12 та ін.]. При цьому деякі позивачі вказували третьою особи, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, на стороні позивача Вищу раду правосуддя [8, 14 та ін.]. Практика розгляду даної категорії позовів спонукала Верховний Суд сформулювати ряд правових позицій.

Серед перших правових позицій Великої Палати Верховного Суду в даній категорії справ варто виділити висновок, відображений в Постанові від 6 жовтня 2021 р. у справі N 9901/191/19. Позивач просив визнати протиправною бездіяльність Президента України, яка полягала в невидачі указу про призначення на посаду судді. Велика Палата Верховного Суду у своїх постановах неодноразово визначала, що протиправну бездіяльність суб'єкта владних повноважень слід розуміти як зовнішню форму поведінки (діяння) цього

органу, що полягає (проявляється) у неприйнятті рішення чи у нездійсненні юридично значимих й обов'язкових дій на користь заінтересованих осіб, які на підставі закону та/або іншого нормативно-правового регулювання віднесені до компетенції суб'єкта владних повноважень, були об'єктивно необхідними і реально можливими для реалізації, але фактично не були здійснені. Водночас для визнання бездіяльності протиправною недостатньо одного лише факту несвоєчасного виконання обов'язкових дій, а важливими є також конкретні причини, умови та обставини, через які дії, що підлягали обов'язковому виконанню відповідно до закону, фактично не були виконані чи були виконані з порушенням строків. Значення мають юридичний зміст, значимість, тривалість та межі бездіяльності, фактичні підстави її припинення, а також шкідливість бездіяльності для прав та інтересів особи. Самі собою строки поза зв'язком з конкретною правовою ситуацією, набором фактів, умов та обставин, за яких розгорталися події, не мають жодного значення. Сплив чи настання строку набувають (можуть набуті) правового сенсу в сукупності з подіями або діями, для здійснення чи утримання від яких встановлюється цей строк [13].

Тож Велика Палата Верховного Суду, беручи до уваги обставини щодо надходження великої кількості подань щодо призначення на посаду судді за короткий час, суттєве навантаження на Президента України як главу держави та його Адміністрацію, а також те, що пропущений строк є незначним, вважала, що невчинення відповідачем дій у передбачений законом строк наразі не має характеру протиправної бездіяльності та не може бути визнане такою, оскільки обумовлене сукупністю обставин, які об'єктивно унеможливили своєчасне вчинення відповідних дій, а не безпідставним зволіканням чи небажанням їх вчиняти [13].

Велика Палата Верховного Суду погоджується з висновком суду першої інстанції, що з огляду на об'єктивну неможливість підписання указу Президентом України у тридцятиденний строк, протиправної бездіяльності останнім не встановлено, а лише можна констатувати факт недотримання відповідачем

передбаченого законом строку щодо видання певного акта [13].

Водночас заслуговує на увагу окрема думка суддів Великої Палати Верховного Суду Ситнік О. М., Власова Ю. Л., Гудими Д. А. на постанову Великої Палати Верховного Суду від 06 жовтня 2021 року у справі N 9901/191/19 (провадження N 11-2663ai21). Відтак, судді підкреслили, що з такими висновками погодитися не можна, оскільки вони не враховують принцип верховенства права, передбачений статтею 6 КАС України. Зокрема, обставини щодо надходження великої кількості подань за короткий час, суттєве навантаження на Президента України як главу держави та його Адміністрацію, а також незначний пропуск строку не мають впливати на законність, обґрунтованість та справедливність при вирішенні цього спору, не повинні применшувати значимість і важливість питання формування органів судової влади, а саме призначення кандидатів на посади суддів. Особа, яка претендує на призначення на посаду судді, вправі легітимно очікувати від уповноваженого органу розгляду подання та підписання указу в передбачені законом строки, з урахуванням того, що Президент України при виданні указу про призначення судді не витрачає час на перевірку додержання встановлених законом вимог до кандидатів на посаду судді та перевірку дотримання порядку проведення добору чи кваліфікаційного оцінювання кандидатів. Бездіяльність відповідача, яка полягала в невиданні указу з 01 лютого по 16 травня 2019 року (включно) про призначення на посаду судді, мала бути визнана протиправною, оскільки факт порушення Президентом України строків на видання указу є встановленим та не спростованим у ході розгляду справи [13].

Нові виклики виникли при розгляді даної категорії позовів у зв'язку з повномасштабним вторгненням російської федерації 24 лютого 2022 року. Так, при розгляді у 2023 році апеляційної скарги щодо позову про визнання протиправною бездіяльність Президента України щодо невидання указу про призначення на посаду судді (подання ВРП надійшло до Офісу 09.09.2021), представник відповідача (Президента України) доводить відсутність

бездіяльності Президента України з огляду на неможливість видання указу внаслідок щільного графіка Президента України, який пов'язаний із відбиттям збройної агресії росії, що зумовлене об'єктивними обставинами і не може свідчити про протиправність бездіяльності Президента України на час ухвалення рішення у справі (п. 59 Постанови Великої Палати Верховного Суду 30 травня 2024 р. N 9901/506/21) [14].

Відтак, Велика Палата Верховного Суду погодилась, що повномасштабна військова агресія, яка супроводжується частковим захопленням суверенної території України, численними ракетними атаками, протиправними діями, направленними на фізичне знищення керівництва України, створює для Президента України виняткову завантаженість щодо реалізації ним своїх повноважень, проте наголосила, що строк з 09.09.2021 по 24.02.2022 був достатнім і розумним для розгляду подання ВРП від 07.09.2021 про призначення особи на посаду судді відповідно до вимог статті 80 Закону «Про судоустрій і статус суддів». Велика Палата Верховного Суду визнала, що Президентом України допущено бездіяльність, яка полягає у нерозгляді подання ВРП про призначення особи на посаду судді у строк більше ніж 30 днів з дня внесення подання ВРП [14].

На підставі подальшої практики розгляду такого типу позовів, Велика Палата Верховного Суду в Постанові від 20 лютого 2025 р. у справі N 9901/396/21 сформулювала відповідну правову позицію. Відтак, Велика Палата Верховного Суду зробила висновок, що повноваження Президента України щодо видання указу про призначення на посаду судді є конституційними повноваженнями та належать до виключної компетенції його як глави держави. Виходячи з принципу розподілу влади втручання судової влади в реалізацію главою держави своїх повноважень обмежене законом. Ураховуючи конституційно визначений обов'язок участі Президента України у формуванні судової влади, а також суспільне значення належного формування цієї влади, беручи до уваги вимоги частини другої статті 9 КАС України, Велика Палата Верховного Суду вважає, що суд

першої інстанції правильно визначив спосіб захисту прав позивача шляхом зобов'язання Президента України відповідно до статті 80 Закону «Про судоустрій і статус суддів» розглянути подання ВРП про призначення позивача на посаду судді [10].

Формування в цій же Постанові Великої Палати Верховного Суду від 20.02.2025 № 9901/396/21 правової позиції «Щодо строку звернення до суду з позовом про визнання протиправною бездіяльності Президента України стосовно невидачі указу про призначення на посаду судді» пов'язана з позовом, в якому представник відповідача (Президента України) також подав апеляційну скаргу, у якій просив скасувати судові рішення першої інстанції та залишити без розгляду позовну заяву до Президента України про визнання бездіяльності протиправною та зобов'язання вчинити певні дії. На переконання представника відповідача, строк оскарження бездіяльності Президента України сплинув (строк 30 днів на прийняття Президентом України відповідного рішення та місячний строк на звернення до суду у разі відсутності такого рішення), а позивач подав позов через шість місяців.

Відтак, Велика Палата Верховного Суду констатувала, що строк звернення до суду існує не для того, щоб надавати можливість суб'єкту владних повноважень уникнути відповідальності. Триваюче право повинно бути захищено, а триваюче порушення – припинено, тобто протиправна бездіяльність суб'єкта владних повноважень може бути оскаржена до суду в будь-який час за весь період, протягом якого вона триває. В іншому разі суб'єкт владних повноважень отримав би легітимацію з боку держави у формі забезпечення можливості зловживання правом та безкінечне продовження протиправної поведінки з огляду на відсутність дієвого механізму спонукання до виконання обов'язку. Отже, Велика Палата Верховного Суду вважає необґрунтованими доводи представника Президента України, наведені в апеляційній скарзі, про те, що позивач пропустив строк звернення до адміністративного суду із позовом про визнання протиправною бездіяльності Президента України, яка полягає у неви-

данні Указу про призначення на посаду судді на підставі подання ВРП, та зобов'язання Президента України видати Указ про призначення на посаду судді, оскільки бездіяльність відповідача має триваючий характер [10].

Більше того, Велика Палата Верховного Суду наголосила, що строк звернення до адміністративного суду – це проміжок часу після виникнення спору в публічно-правових відносинах, протягом якого особа має право звернутися до адміністративного суду із заявою за вирішенням цього спору і захистом своїх прав, свобод чи інтересів. Водночас перебіг такого строку починається з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів. Ураховуючи те, що в цій справі оскаржується саме протиправна бездіяльність Президента України щодо невидачі указу про призначення позивача на посаду судді, видати який відповідач повинен не пізніше 30 днів із дня отримання відповідного подання ВРП, то предметом спору в цій справі є триваюче порушення прав позивача у виді невиконання суб'єктом владних повноважень свого обов'язку протягом законодавчо визначеного строку. Бездіяльність – це триваюча пасивна поведінка суб'єкта, яка виражається у формі невчинення дії (дій), яку він зобов'язаний був і міг вчинити. Тобто бездіяльність не має чітко окреслених часових меж, а саме явище бездіяльності є триваючим. Отже, вчинена відповідачем бездіяльність фактично є триваючим правопорушенням, оскільки відсутність дій щодо розгляду відповідного подання ВРП триває з 2020 року (пп. 60-63 Постанови Великої Палати Верховного Суду від 20.02.2025 № 9901/396/21) [10]. Враховуючи, що в чинному законодавстві України не визначено поняття «триваюче правопорушення», беручи до уваги його загальноприйняте у теорії права визначення, Велика Палата Верховного Суду підкреслює, що протиправна бездіяльність не закінчується після спливу законодавчо визначено строку, а продовжує тривати доти, доки не будуть встановлені обставини, які дозволять визначити, чи були дотриманні приписи закону в точному його розумінні. (пп. 64-66 Постанови Великої Палати Верховного Суду від 20.02.2025 № 9901/396/21) [10].

Висновки. Відтак, Конституція України та Закон України «Про судоустрій і статус суддів» закріплюють виключне повноваження Президента України призначати суддів за поданням Вищої ради правосуддя. Зазначене виключне повноваження Президента України має темпоральне обмеження у 30 днів з дня отримання відповідного подання Вищої ради правосуддя. Проте, порушення Президентом України вказаного строку стало причиною подання позовів про оскарження такої бездіяльності та сприяло формуванню відповідної судової практики, ключові моменти якої відобразились у правових позиціях Великої Палати Верховного Суду.

Аналіз судової практики та правових позицій Великої Палати Верховного Суду після судової реформи 2016 року показує різні підходи до оцінки несвоєчасного видання указів. Спочатку несвоєчасне видання указу

Президентом України про призначення особи на посаду судді не завжди визнавалось протиправною бездіяльністю та бралась до уваги завантаженість глави держави. Згодом зроблено акцент на посиленні захисту прав позивачів, визнавши бездіяльність Президента як триваюче порушення, що може бути оскаржене незалежно від строків. Водночас незмінною лишилась позиція про те, що належним способом захисту порушеного права є вимога визнання протиправною бездіяльністю Президента України щодо невидання указу про призначення на посаду судді та зобов'язання Президента України розглянути подання Вищої ради правосуддя.

Зазначена динаміка судової практики свідчить про посилення ролі судової влади у забезпеченні верховенства права та балансу між гілками влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року, з наступними змінами. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/ed19960628> (дата звернення: 24.10.2025)
2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р., з наступними змінами / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/print1465331835457898> (дата звернення: 29.10.2025)
3. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 р. змінами / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#n6> (дата звернення: 29.10.2025)
4. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 26.01.2016. URL: https://w2.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=3524&skl=9 (дата звернення: 29.10.2025)
5. Кравчук В.М. Теоретичні основи конституційно-правового статусу суддів в Україні: дисертація. Ужгород: Ужгородський національний університет міністерства освіти і науки України. 2020. 507 с.
6. Мосійчук Л. М. Правове регулювання порядку призначення на посаду судді. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. 2022, № 2(20), С. 156-164. [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-2\(20\)-156-164](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2022-2(20)-156-164)
7. Юзько Т.М., Слугоцька В. М., Швець Л.В. Судова практика та правові позиції Верховного Суду як джерела права в умовах правової невизначеності. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2025. Серія ПРАВО. Випуск 89: частина 1. С. 454-460. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/07/67.pdf>
8. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 27.02.2025 у справі № 9901/424/21 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125774452> (дата звернення: 26.11.2025)
9. Рішення Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 07.04.2025 у справі № 9901/374/21 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/126453737#> (дата звернення: 26.11.2025)
10. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 20.02.2025 у справі № 9901/396/21 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125326419> (дата звернення: 26.11.2025)
11. Рішення Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 19.02.2025 у справі № 990/284/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125378220> (дата звернення: 26.11.2025)
12. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 17.07.2025 у справі № 990/282/24 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129086916> (дата звернення: 26.11.2025)

13. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 06.10.2021 у справі № 9901/191/19 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100704611> (дата звернення: 26.11.2025)

14. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 30.05.2024 у справі № 9901/506/21 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119776605> (дата звернення: 26.11.2025)

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 18.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025